

2022'YE BAKIŞ

YILLIK RAPOR

SOLIDARITY WITH OTHERS

TEMMUZ 2023
BELÇİKA

YILIN ÖZETİ

İlyas Akça, Genel Sekreter

Türkiye'nin insan hakları sicilinde 2022 yılında da olumlu bir gelişme görülmedi ve 2020 ve 2021'de ortaya çıkan endişe verici trendler devam etti.

Resmi makamlar, bilhassa Gülen hareketi bağlantılı veya Kürt siyasi oluşumlarında rol alan kişilere yönelik kitlesel gözaltı ve tutuklama uygulamalarını Türkiye'nin kendi kanunlarını ve uluslararası yasal standartları ihlal edecek şekilde aralıksız olarak sürdürdü.

Hamile ve yeni doğum yapmış kadınlar ile ağır sağlık sorunları bulunan kişilerin temel hak ihlali teşkil eden tutuklulukları ve tıbbi bakımdan mahrumiyeti rahatsızlık veren bir konu olmaya devam etti.

Söz konusu kişilerden bazıları demir parmaklıklar ardında veya geciken tahliyelerinden kısa bir süre sonra trajik şekilde hayatlarını kaybetti.

Türk mahkemeleri, yetkilerini kötüye kullanarak sosyal medyada görüşlerini ifade eden veya barışçıl gösterilere katılan kişileri cezalandırmayı sürdürdü. Muhalif görüşlerin bastırılmasına yönelik söz konusu uygulamalar kişileri korku duymaksızın fikirlerini ifade etme hakkından mahrum etmektedir.

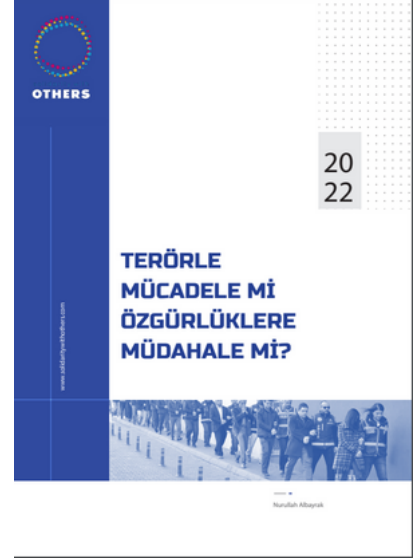
Yıl içinde kadın hakları alanında yaşanan gerilemeler aile içi şiddet ve diğer cinsiyet bazlı şiddet vakalarına karşı mücadele çabalarındaki kazanımların bir kısmının kaybedilmesine yol açtı.

Genel anlamda, takvimde bir yıl daha geride bırakılmış olsa da, Türkiye'deki insan hakları durumu 2022 yılında da aynı kaldı ve kitlesel gözaltı, kötü niyetli yargılama, sınır ötesi kötü muamele ve kadına karşı şiddet gibi olumsuz gündemlerin gölgesinde geçti. Devam eden söz konusu hak ihlalleri, ülkedeki insan hakları durumundaki kötüleşmeler karşısında uluslararası kamuoyu ilgisine ve insan hakları savunusu çalışmalarına duyulan ihtiyacı bir kez daha gözler önüne serdi.

RAPORLARIMIZ

Terörle Mücadele Mi Özgürlüklere Müdahale Mi? **Nurullah Albayrak - Şubat 2022**

Raporda, Türkiye'de terörle mücadele başlığı altında yürütülen çalışmaların insan haklarına ve özgürlüklere nasıl zarar verdiği, terörle mücadele yasalarında ne tür yasallık ve öngörülebilirlik sorunları bulunduğu ve yargıya bu konuda tanınan makul olmayan ölçüde geniş takdir yetkilerinin nasıl insan hakları ihlallerine ve muhalif gruplara yönelik baskılara neden olduğu ele alınmaktadır. Raporda ayrıca terörle mücadele adıyla yürütülen soruşturmanın meşru ulusal güvenlik kaygısı çerçevesini nasıl aştığı ve bunun temel hak ve özgürlükleri ne şekilde etkilediği incelenmiştir.

Avrupa Komisyonu yetkililerine geri itmeler konulu açık mektup **Temmuz 2022**

Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ile İçişlerinden Sorumlu AB Komiseri Ylva Johansson'a hitaben gönderilen mektuplarda, muhatapların dikkatinin Yunanistan-Türkiye sınırında devam eden geri itme hadiselerine çekilmesi ve çok sayıda insan hayatına mal olan ve başka trajedilere de yol açan söz konusu uygulamalara son verilmesi için yürütülen çabalara destek vermelerinin sağlanması amaçlanmıştır.

ICPA adlı kuruluşa mektup **Aralık 2022**

Brüksel'de yerleşik ICPA adlı bir uluslararası kuruluş tarafından Türkiye Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne verilen bir ödülle ilişkin olarak kuruma gönderilen mektupta, Türk cezaevlerinde devam eden çok sayıda insan hakları ihlalleri ile tutuklu ve mahkumlara yönelik ağır kötü muamelelere dikkat çekilmiş, ve söz konusu ödülün verilmesi sürecinde Türkiye'deki tutuklu ve mahkumların içinde bulunduğu ağır koşulları gözardı eden muhatap kurum eleştirilmiştir.

ETKİNLİKLER

Brüksel İnsan Hakları Atölyesi

Şubat ve Mart aylarında, yıllık bazda tekrarlamayı düşündüğümüz Brüksel İnsan Hakları Atölyesi adlı farkındalık etkinliğinin ilkinin düzenledik.

Atölye vesilesiyle düzenlediğimiz bir dizi webinar da Avrupa'dan ve dünyadan yeni insan hakları aktivistleriyle bir araya gelerek insan hakları alanında güncel ve teorik konulara ilişkin fikir alışverişinde bulunduk ve teknik konularda bilgilerinden yararlanmak üzere çeşitli uzmanların sunumlarını dinledik.

Atölye etkinliğimiz insan haklarına ilişkin kolektif anlayışı güçlendirmeyi ve mevcut sınamalara karşı yenilikçi çözümler bulunmasını amaçladı. Etkileşim ve öğrenmeye odaklı bir alan açmak suretiyle atölye katılımcılara yeteneklerini geliştirme, perspektiflerini genişletme ve insan hakları alanında çalışan kişilerle kıymetli bağlantılar kurma imkanı sundu.

Geri itmelere ilişkin sanat sergisi

Mart 2022'de Brüksel Merkez Tren İstasyonu'nda Avrupa'nın dış sınırlarında göçmenlerin geri itilmesine ilişkin farkındalık oluşturmayı amaçlayan bir sergi düzenledik.

Etkinliğin amacına ve tesirine ilişkin olarak hazırlanan belgeselde etkinliğin hazırlıkları, sanatçıların kreatif süreçleri, geri itme mağdurlarının hikayeleri ve sergi alanından geçen kişilerle yaşanan etkileşimler görselleştirildi.

Söz konusu belgeselde ayrıca katılımcılar, organizatörler ve uzmanlarla konuya ilişkin derinlikli röportajlar yer aldı.

Genel olarak, sanat sergisi ve beraberindeki belgesel farkındalığa, diyaloga, dayanışmaya ve empatiye yönelik güçlü bir enstrüman oldu. Sanatı, kişisel hikayeleri ve kamuoyunu bir araya getirmek suretiyle söz konusu inisiyatif Avrupa sınırlarında yaşanan geri itmelere ilişkin daha merhametli ve bilinçli bir anlayışa katkı sunmayı amaçladı.

Geri itmelere ilişkin Panel

Kasım 2022'de, Brüksel'deki Avrupa Şapeli'nde, Avrupa'nın dış sınırlarında yaşanan göçmen geri itmelerinin ele alındığı ve Türkiye-Yunanistan sınırındaki geri itme vakalarına dikkat çekmeyi amaçlayan bir panele katılım sağladık.

Etkinlikte, sığınmacı ve mültecilerin haklarına saygının önemi ile her bir kişinin iltica başvurusunun bireysel olarak ve yasal prosedürler çerçevesinde değerlendirilmesinin gerekliliği vurgulandı.

Ayrıca, sığınmacılara yönelik şiddetin önlenmesi ile söz konusu hak ihlallerinden sorumlu kişilerin yasalarda önünde sorumlu tutulmasının gerekliliğine dikkat çekildi.

Panelden önce "Stop PushBack" projesi kapsamında derneğimiz üyesi Ali Dinçer, Radio Chrétienne Francophone kanalına verdiği mülakatta geri itmelerin siyasi sığınmacılar için sonuçlarına değindi ve kendisinin Belçika'da siyasi mülteci olmasına yol açan şartlar hakkında bilgi verdi.

Strazburg eylemi

Haziran 2022'de, Strazburg kentinde kain Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Konseyi binaları önünde düzenlenen protesto eylemine katılım sağladık. Peaceful Actions Platform üyesi olan derneğimiz ayrıca, söz konusu eylemin organize edilmesinde de rol üstlendi.

RÖPORTAJLAR

Street Talk 2. Bölüm

Street Talk serimizin ikinci bölümünde, Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle Brüksel'de sokaktan geçen kişilere mikrofona uzatarak Türkiye'deki insan hakları durumuna ve yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerini sorduk.

Türkiye'de insan haklarının korunması, ifade ve basın özgürlüğü ve marjinalize edilen gruplara yönelik muamelelere ilişkin endişelerini ifade eden katılımcılar, Türkiye'de kadın haklarının durumu bağlamında cinsiyet bazlı şiddete, eğitim ve sağlık haklarına erişim konusuna ve kadın haklarının ilerletilmesinin önemine değinen açıklamalarda bulundu.

Brüksel sakinlerinin perspektiflerini görme imkanı sunan röportajlar diyalog ve anlayış çerçevesinde Dünya Kadınlar Günü'nün önemine ve Türkiye'deki insan hakları durumuna dikkat çekme imkanı sundu. Röportajlar vesilesiyle ayrıca, katılımcılar söz konusu insan hakları sorunlarından doğrudan etkilenen kişilerin görüşlerini ve tecrübelerini öğrenme imkanı buldu.

Rights Talk - Manuel Soares

Haziran 2022'de YouTube röportaj serimiz Rights Talk'ta Portekizli Hakimler Derneği Başkanı Manuel Soares konuk oldu.

Derneğimiz üyesi avukat Coşkun Yorulmaz'ın sorularını cevaplayan Soares, otoriter yönetimler ile insan hakları arasındaki dinamiklere, insan hakları ihlallerine karşı gelmede ve mağdurlara telafi imkanları sunmada BM mekanizmalarının ve

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ne derece etkin olduğuna, ve Batı ülkelerinin hükümetleri nezdinde Türkiye'nin insan hakları siciline ne derece önem atfedildiğine ilişkin görüşlerini izleyicilerimizle paylaştı.

Rights Talk - Tineke Strik

Rights Talk dizisinin bir diğer konuğu da Avrupa Parlamentosu üyesi ve Hollanda Radboud Üniversitesi vatandaşlık ve göç profesörü Tineke Strik oldu.

Derneğimiz üyesi Ali Dinçer'in sorularını cevaplayan milletvekili Strik, Türkiye-Yunanistan sınırındaki gözlemlerinden, geri itmelere ilişkin olarak Yunan hükümeti yetkilileriyle temaslarından ve AB vergi mükellefleri tarafından finanse edilen bir kurum olan Frontex'in sorumluluğundan söz etti. Strik ayrıca, geri itmelere karşı harekete geçmesi için Avrupa Komisyonu'na baskı yapma amacıyla parlamentoda Yeşiller grubu tarafından başlatılan imza kampanyasına destek çağrısında bulundu.

YENİ VERİTABANLARI

Hafıza merkezi çalışmalarımız kapsamında 2020 ve 2021 yılında başlattığımız veritabanlarına ek olarak 2022'de iki yeni online veritabanını kamuoyuyla paylaştık.

Terör Suçu İstatistikleri

Bu veritabanı, Adalet Bakanlığı verileri temelinde 2015-2021 yılları arasındaki terörizm soruşturmaları ve yargılamalarına ilişkin bilgiler sunmaktadır. Veritabanındaki sayılara gerçek şiddet eylemlerinden dolayı soruşturulan ve yargılanan kişiler de dahil olsa da, sayıların büyüklüğü muğlak terörle mücadele yasalarının yol açtığı politik motivasyonlu soruşturmaların boyutunu görme imkanı da vermektedir.

Cezaevlerindeki Hak İhlalleri

Türkiye cezaevlerinde 2016 yılından bu yana siyasi mahkumların yaşadığı ihlallere ilişkin açık kaynaklarda yer alan bilgileri derleyen veritabanı, siyasi mahkumların adil olmayan yargılama ve haksız tutukluluğun yanı sıra cezaevlerinde maruz kaldığı eziyetleri aydınlatmaktadır.

DEVAM EDEN PROJELER

Daha önce başlatılan veritabanları

2022 yılı içerisinde iki yeni veritabanı başlatmamızın yanı sıra, daha öncekilerin güncellenmesi çalışmalarına da devam ettik. Bunlar:

- **Keyfi gözaltı ve tutuklama:** Hamile kadınlar, yaşlılar ve hasta kişilere yönelik hukuka aykırı veya keyfi gözaltı ve tutuklama pratikleri
- **Yaşam hakkı ihlalleri:** Gülen hareketine yönelik geniş çaplı baskıların doğrudan veya dolaylı sonucu olarak hayatını kaybeden kişiler
- **Kitlesel gözaltı:** Savcıların Gülen hareketiyle bağlantılı olduğu düşünülen kişiler hakkında çıkardığı ve yakın zamanda BM çalışma grubu görüşlerinde insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtilen kitlesel gözaltı kararları
- **Sulh ceza hakimlikleri:** Ceza mahkemelerine başkanlık eden ve sanıkların adil yargılanma haklarını ihlal eden siyasi motivasyonlu yargılama süreçlerini yürüten sulh ceza hakimleri
- **Kapatılan kurumlar:** Temmuz 2016'daki darbe girişiminden sonra keyfi şekilde kapatılan medya organları, eğitim kurumları, vakıflar gibi tüm kurumların bilgileri
- **Sosyal ve ekonomik hak ihlalleri:** 15 Temmuz darbe girişiminin ardından KHK mağdurlarının karşı karşıya kaldığı ayrımcı uygulamalar ve hak ihlalleri
- **Kamudan ve yargıdan ihraçlar:** 15 Temmuz darbe girişiminin ardından kamu görevlileri ile hakim ve savcıların kitlesel şekilde ihraç edilmesine ilişkin veriler
- **Sınırdışı ve iade talepleri:** Türkiye'nin 2016 yılından sonraki insan hakları siciliyle ilgilenen herkes için öncelikli konulardan biri olması gereken "sınır ötesi kötü muamele" (*transnational repression*) başlığını konu edinen veritabanında Türk hükümeti tarafından yurtdışında yaşayan Gülen hareketi mensuplarına yönelik kötü niyetli iade talepleri, kişilerin kötü muamele riskine rağmen iade edildiği vakalar ve kişilerin Türk istihbarat birimleri tarafından yasadışı şekilde kaçırıldığı durumlar yer alıyor.

Turkey Rights Monitor

2020 ortasında başladığımız haftalık bültenimizi 2022 yılında da düzenli olarak yayımlamaya devam ettik.

Bültende Türkiye'deki insan haklarıyla ilgili tüm kayda değer gelişmeleri haftalık bazda raporluyoruz. Keyfi gözaltı ve tutuklamalar, toplantı ve örgütlenme özgürlüğü, ifade ve basın özgürlüğü, yargı bağımsızlığı ve hukuk devleti, Kürt azınlığın siyasi hakları, göçmen hakları ve işkence ve kötü muamele başlıkları bültenin en yoğun gündemleri.

Bülteni İngilizce, Fransızca ve Hollandaca dillerinde yayımlayıp bağlantılı olduğumuz çevrelere göndermeye, Türkçe versiyonunu da Türkçe konuşan üye ve gönüllülerimiz için yayımlamaya devam ettik.

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 132 | 26 Aralık 2022-1 Ocak 2023

(İlgili kaynakların linkleri İngilizce versiyonda yer almaktadır.)

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en az 38 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020'de yayımlanan bir görüş belgesinde söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir veritabanı vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

27 Aralık: Bir çeşit kemik hastası olan 6 yaşındaki Yusuf Kerim Sayın'ın annesi Gülten Sayın, Gülen hareketiyle bağlantılı olduğu suçlamasıyla kendisine verilen hapis cezasını çekmek üzere tutuklandı.

28 Aralık: Bir istinaf mahkemesi, 2013 yılında sokak protestolarını finanse ederek hükümeti devirmeye teşebbüs etmek suçlamasıyla sivil toplum lideri Osman Kavala'ya verilen müebbet hapis cezasını onadı. Türkiye

yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular içeren bir dizi zorla kaybedilme vakasının son örneklerinden biri oldu.

26 Aralık: Medyadaki haberlerde, Savaş Çelik isimli bir kişinin, Lübnan'da teslim edildiği Türk yetkililerce Türkiye'ye getirilmesinin ardından üç ay resmi olmayan bir gözaltı merkezinde tutulduğu ve bu süre boyunca ağır fiziksel işkenceye maruz bırakıldığı duyuruldu.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

26 Aralık: İzmir'de jandarma güçleri, bir maden işçisinin işten çıkarılmasıyla tetiklenen çok sayıda işçi eylemine müdahale etti ve toplam 22 kişiyi gözaltına aldı.

26 Aralık: Paris'teki bir Kürt derneğine yönelik silahlı saldırıyı protesto etmek üzere İstanbul'daki Fransa konsolosluğu önünde düzenlenen gösteriye müdahale eden polis 14 kişiyi geçici olarak gözaltına aldı.

29 Aralık: Van'da yerel makamlar Kasım 2022'de bir kadın hakları yürüyüşüne katılan en az 25 kişiyi idari para cezası kesti.

29 Aralık: Bir İstanbul mahkemesi, hükümet tarafından atanan bir üniversite rektörünü protesto ettikleri ve protestolar esnasında aökkusaâi bavraâi tasdikları

solidarity with
OTHERS

OTHERS AISBL, BELÇİKA
www.solidaritywithothers.com
info@solidaritywithothers.com
+32 494 32 45 50

Twitter:
@OthersInfo (English)
@OthersInfo_BE (Dutch and French)
@OthersInfo_TR (Turkish)

YouTube: otherstv